

બાળક માત્રને પોતાના ઈષ્ટદેવ માનતાં શ્રી ગિજુભાઈ

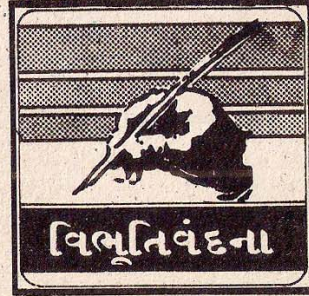
એક એવો વખત હતો જ્યારે કહેવાનું કે 'સોટી વાગે ચમચમ અને વિદ્યા આવે ધમ ધમ'. પણ ઈ. ૧૯૨૦ પછી એક નવી જ હવા આ યુગ્યતમાં ફેલાઈ.

'બાળકોને મારશો મા, બાળકોને બિવડવશો મા!- નો મંત્ર ગુંજવા લાગ્યો. એ મંત્ર ગુંજવનાર હતા બાળકોની 'મૂછળી મા' તરીકે જાણે આપણે ઓળખીએ છીએ તે ગિજુભાઈ.

તેમનું પૂરું નામ ગિરિજાશંકર ભગવાનજી અધિકાર (જ. ૧૫ નવે., ૧૮૮૫ અવ. ૨૩ જૂન, ૧૯૩૯). બાળકને સ્વતંત્ર અકિતવ હોય, તેનેય પોતાના પ્રમાણસર હોય, તેનેય પોતાની આગવી કલ્પના અપેક્ષાઓ હોય એ વાતથી જાણે કે તે સમય સુધીની પ્રજા અજાણ હતી. ઈ. ૧૯૧૩માં ગિજુભાઈને આ પુત્ર નરેન્દ્રનો જન્મ થયો. ગિજુભાઈ પિતા થયા નરેન્દ્રના અને સાથે સાથે યુગ્યત સમસ્તના બાળકોના. એ અનન્ય અસાધારણ પિતા હતા. નરેન્દ્ર સોટો થવા માડ્યો ને એક પ્રશ્ન તેમની સ્વાસ્થ્યભંગ ભમતો જ રહ્યો કે બાળકને કેળવવો કેવી રીતે?

આ પ્રશ્નમાં તે મૂકાઈ ગયા. ૨૬તાં ૨૬તાં નિશાળે બાળકો તેમણે જાણેલા, નિશાળમાં મહેતાજીનો માર ખાતાં બાળકોને તેમણે જાણેલા. નાનકડા બાળદેહમાં રહેલા પરમાત્માની ખૂબીને ગિજુભાઈએ અનુભવ કર્યો. પોતાના પુત્રને તો આથી અલિપ્ત રાખવો એ એમણે નકકી કર્યું, તો સાથે જણાવવાયે હતો જ. તો કરવું શું?

હજારો પુસ્તો પિતા બની ચૂક્યા હતા. પણ પોતાના બાળકને સાચાં સાચી રીતે, પ્રેમભરી રીતે કેમ કેળવવો એની શું ઝવણ બહુ ઓછાએ અનુભવી હશે.

નરેન્દ્રના નિમિત્તે ઈશ્વરે એ પછીના યુગ્યતનાં બાળકો મારના ત્રાસ વગર કેળવણી પામે તેથી ગિજુભાઈને આ પ્રશ્નના ઉકેલનું કામ સોંપ્યું ને ગિજુભાઈની આ સંદર્ભે બાલદેવતાની ઉપાસના શરૂ થઈ. જે કોઈ વડીલો-વિદ્વાનો- સાથીઓ હતા તેમનું માર્ગદર્શન તેમણે માગ્યું. બીજા કેટલાક હસ્યા પણ હશે કે 'નવી નવાઈનો એને ત્યાં પુત્ર આપ્યો છે? બંધાયને ઘેર બાળકો હોય છે ને પરંપરાગત રીતે ભણેય છે.' તો એવી ઠક્કા-મશકરીઓ પણ તેમણે સહન કરી, સાથે સાથે બાળકેળવણીનો યોગ્ય રહ જોળવા વાચવા માડ્યું વિચારવા માડ્યું. કેટલો બધો અજાણ્યો એ સમય હશે? ને છેવટે એક રસ્તો તેમને મળ્યો શ્રી મોનીભાઈ અમીન પાસેથી બાળશિક્ષણ માટેની મોન્ટેસોરીની એક સુંદર પદ્ધતિ તેમને મળી બાળકો સાથે પ્રેમથી વર્તી.

તેમનામાં રહેલી શક્તિઓને બહાર લાવવાનો તેમના રસભેતોને સંતોષવા પછી તો તેમણે અનેક રસ્તાઓ તૈયાર કર્યા. બાળકો માટે એક બાળમંદિર તૈયાર કર્યું. એ બાળમંદિરમાં પહેલા ત્રણ દિવસ તેમણે જે રીતે પસાર કર્યા તે ખૂબ રસપ્રદ હતા. બાળમંદિરમાં રમકડાં જોઈને બાળકોની તો દોડધામ મચી ગઈ. બાળકો સાથે ગિજુભાઈ પણ બાળક બની ગયા. ને તેમથી તેમને એક શાસ્ત્ર મળ્યું બાળકેળવણીનું, શસ્ત્ર મળ્યું બાળવાર્તાનું. ગિજુભાઈ બાળકોના થવા માટે જાતભાતના પ્રયોગો કરતા. અરે! એક વાર બાળકોને ખુશ કરવા તેમણે ગથેડા પર બેસીને કોટો પણ પડાવેલો.

પછી તો બાળકો માટે નાટક આપ્યાં, ગીતો આપ્યાં, વાર્તાઓનો તો ખજાનો એ લાખ્યાં. પછી આવ્યો બીજો પ્રશ્ન એક ગિજુભાઈ એક બાળમંદિર સંભાળે. પણ બાકીના યુગ્યતનું શું? બીજા બાળકોનેય આ સાચી શિક્ષણ પદ્ધતિનો ફાલ મળવો તો જોઈએ ને! એટલે કે તેમને જણાવનાર શિક્ષકોને બાળકેળવણી માટે તૈયાર કરવા જોઈએ. ને એમ બાલ અધ્યાપન મંદિર ખોલ્યાં. આમ બાળમંદિર, બાળસાહિત્ય અને બાળ અધ્યાપન મંદિર, એમ બાળકેળવણી એક ધર્મચંક પૂરું થયું. ગિજુભાઈની બાળકેળવણીની ઉપાસનાના આજે રૂડાં પરિણામો આપણા બાળકો ભોગવી રહ્યા છે. બાળક માટેના અદ્યત્ત આકર્ષણને લીધે ગિજુભાઈ પછી તો બાળક માટે જ જીવનભર કામ કરતાં રહ્યાં. તેમના જીવનની-છેલ્લી ક્ષણ સુધી તે બાળકોની

વકીલાત કરતા રહ્યા.

આમ જુઓ તો બાળકની આંજળીએ ગિજુભાઈ સાહિત્યને કેળવણીના ક્ષેત્રે આવીને મહોથી તો એમ પણ કહેવાય કે ગિજુભાઈની આંજળીએ યુગ્યતનું બાળજગત આવીને જ્ઞાનવિદ્યાના ક્ષેત્રે સુપેરે પ્રતિષ્ઠિત થયું. ગિજુભાઈ આવ્યાને બાળકોના પયગમ્બર બની મોટેરોઓને બાળકોને બાળકોની સાચી પિછણણ કરાવવાનું કાર્ય કરાવી ગયા. બાળકો માટેનો તેમનો અદ્યત્ત પ્રેમ ન હોત તો આવું વિકટ કાર્ય કરી શક્યા હોત?

ગિજુભાઈને સ્મરી આપણી જાણની બાલપેઢીઓની આપણે સાચી ચિંતા સેવીએ અને એમની રત્નજડત માવજત કરીએ એ જ અપેક્ષા.

—શ્રદ્ધા ત્રિવેદી